

Et deinde est impossibile, creaturam fieri æqualem creatori, cum necessario sit finita, temporalis, &c. Vnde in disputat. 4. idem Franciscus videns non posse consistere quod antea dixerat, docet Christum non esse æqualem Patri dignitate, cum ipse adoret Patrem, non contrā; sed esse æqualem, quia habet omnipotentiam communicatam à Deo.

Sed quæro ab illo, quomodo habeat omnipotentiam, an intrinsecè, ita ut ipse homo Christus sit omnipotens, an extrinsecè per inhabitationem, quia habet in se habitantem Deum omnipotentem? Si primo modo, redit prior difficultas, quia si ille homo habet intrinsecè infinitam potentiam, ergo & infinitam essentiam, ergo est ille vnus Deus, qui etiam est Pater. Si secundo modo, nihil Paulus diceret: nam hoc modo omnes iusti essent æquales Deo, quia habent in se Deum habitantem.

Quia igitur ista expositio non quadrat, Transyluani Ministri lib. 2. ca. 6. dicunt, Paulum non dicere, Christum esse æqualem Deo Patri, sed contrarium potius, hunc enim esse volunt sensum, non rapinam arbitratus est, nimirum faciendam, ut esset æqualis Deo. quomodo exponit Erasmus hoc loco, & ante eum Maximinus Arianus apud Augustinum lib. 2. cap. 5. Et probant PRIMO, quia particula aduersatiua (SED) id videtur ostendere. Si enim sic legamus, Christus merito se censuit Patri æqualem, sed semetipsum exinaniuit. quis erit sensus? At si dicas, Christus non putauit rapiendam æqualitatem, sed e contrariò semetipsum exinaniuit, optimus erit sensus.

SECUNDO probant ex Tertulliano, qui libro de Trinitate sic ait: *Quamuis se ex Deo Patre Deum esse meminisset, nunquam se Deo Patri aut comparauit, aut contulit*, &c. A contrā. Nam primo Patres omnes antea citati dicunt, Christum fuisse æqualem Patri, non ex rapina, quia ex natura. Secundo locus ipse ita sonat, nisi violenter trahatur aliò. Tertiò, quia si in forma Dei esse, est esse in essentia Dei, ut supra diximus, non poterat Paulus dicere Filium non esse æqualem, quæ iam dixerat esse in forma Dei.

Ad illud de aduersatiua, respondeo vocem, SED, & Græcè *ἀλλά*, habere multiplicem vim. aliquando enim habet vim correctionis, & hoc modo accepit Chrysostomus cum Theodoro, Theophylacto, & Oecumenio. hi enim qui rectè intelligebant Græcam linguam, volunt *ἀλλά*, esse notam correctionis, & hunc esse sensum, cum Christus esset in forma Dei, adeò non putauit rapinam æquare se Deo, vt potius non dubitauerit dissimulasse suam diuinitatem, & deponere quodammodo insignia huius equalitatis, quia certus erat non posse se eam amittere, cum naturalis sibi esset. Ponunt exemplum de Rege & tyranno. Qui enim scit, se verum & legitimum Regem, nec villo modo timet sibi, il-

le facile deponit purpuram, & accipit vestem plebeiam, siue vt oblectet se, siue vt tutior sit in prælio, siue alia de causa. non enim timet, ne propter mutationem habitus pereat sibi regnū: At tyrannus qui rapuit regiam potestatem, non audet vel ad modicum tempus comparere sine purpura, & sceptro, ne si conspiciatur in veste plebeia, non agnoscatur pro Rege, & paulatim amittat regnum, &c.

Latini accipiunt vt sit aduersatiua, & æquiualeat particula, tamen, siue, sed tamen. Ita AVGVSTINVS lib. 2. contra Maximinū, ca. 3. ubi hunc vult esse sensum, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed tamen exinaniuit se, &c. id est, licet esset æqualis Deo, non tamen horruit formam serui. Ita etiā AMBROSII commentarius, etiam si erat æqualis Deo, non tamen sibi defendit æqualitatem, sed exinaniuit se, id est, non voluit prætextu æqualitatis cum Deo, quam naturaliter habebat, recusare humilitatem passionis & mortis.

Ad locum TERTULLIANI dico duo. PRIMO, librum de Trinitate, qui Tertullianus tribuit, non esse ipsius, sed potius Nouatiani, vt Hieronymus asserit libro secundo in Ruffin. & de scriptoribus Ecclesiasticis, in Nouatiano. SECUNDO dico, sententiam huius auctoris non esse contrarios. ille enim dicit, Filium non se comparasse Patri, solum propter originis auctoritatem, non propter aliquam differentiam naturæ. Nam ibidem clare asserit, Filium fuisse in forma Dei, quia in natura Dei, & super omnia, sicut est Pater: & tamen, quia ipse est à Patre, non e contrario, derulisse eum semper aliquid Patri. Neque est hoc solius Tertulliani, sed Hilarij lib. 9. de Trinitate, Basilij lib. 1. in Eunomium, Nazianzenij lib. 4. Theologiz, & Cyrilli libro 2. thesauri, cap. 3. qui exponunt de Filio Dei, non solum vt est Filius hominis, sed etiam vt est Filius Dei: *Puter maior me, est*. dicunt enim Patrem esse maiorem ratione principij, & tamen Filium non esse minorem propter naturæ identitatem.

VNDECIMVS locus est I. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hæc tres vnum sunt: Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis*. Quo loco S. Ioannes vult ostendere, Christum esse verum Deum, & verum hominem; & propterea affert testimonia diuina & humana. nec enim cum ait: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo*, per illam vocem (*in cælo*) intelligit locum cælestem, sed testimonij qualitatem, alioqui etiam Angeli sunt in cælo, & testimonium Christo non semel dederunt, & tamen tres tantum testes in cælo Ioannes ponit, Patrem, Verbum, & Spiritum sanctum. Itaque per testes, qui sunt in cælo, intelliguntur testes diuini, vt distinguantur à testibus humanis & creatis: & propterea etiam paulò post ait: *Si testimonium hominum acci-*